

Tuisonderwys Hulpbronne

GESKIEDENIS OPSOMMING

GRAAD 7 - KWARTAAL 3

Kolonisasie van die Kaap in die 17de en 18de eeu

- In 1652, het die VOC (Nederlandse Oos-Indiese Kompanjie, toe nog Verenigde Oost-Indische Compagnie gespel, 'n verversingstasie aan die Kaap gevestig.
- Hulle moet hulle matrose van vars vrugte en groente voorsien sodat hulle nie van skeurbuik dood gaan nie.
- Die Khoi-Khoi was veeboere wat aanvanklik bereid was om vee vir yster en ander goedere te verruil.
- Nadat hulle vir vyf jaar vir die VOC gewerk het, is die Nederlanders vrygestel van hulle kontrakte en kon hulle Vryburgers word.
- Hulle het na die binneland getrek om te boer, en hulle het hul slawe saam met hulle geneem.
- Daar was gedurig konflik oor grond tussen die trekboere en die inheemse mense.
- Die Franse Hugenate het na Suid-Afrika toe gekom en die wynbedryf ontwikkel.

San jagter-versamelaars

- Die woord 'San' beteken 'mense anders as onself'.
- Die San, wat jagter-versamelaars was, was die eerste mense wat by die Kaap gewoon het.
- Hulle het hul kos gekry deur wilde diere te jag en plantvoedsel soos vrugte, neute, bessies, sampioene en wortels bymekaar te maak.
- Jagter-versamelaars het in klein groepies gewoon.

- Hulle was nomadies wat beteken dat hulle nie op een plek gevestig het nie.
- Hulle het rondbeweeg om verskillende plantkosse op verskillende tye van die jaar te vind, asook goeie waterbronne.
- Hulle het geglo dat al die grond aan die gemeenskap behoort.
- Hulle het gejag met pyle bedek met gifstowwe wat van slange, plante, kewers en skerpioene verkry is.
- Hulle het gereedskap en musiekinstrumente gemaak van hout en klip en kleres van dierevelle.
- Vir duisende jare het jagter-versamelaars oral in Suider-Afrika gewoon.
- Ons weet dit as gevolg van die San se rotstekeninge en gravures wat ons wys hoe hulle geleef het.
- Toe die Nederlanders die Kaap in die 17de eeu gekoloniseer het, was daar San jagters-versamelaars wat aan die Kaap en in die res van Suider-Afrika gewoon het.
- Die San is deur die Nederlanders Boesmans genoem, want hulle het in die bos gehuisves.

Khoi-Khoi herders

- Die woord 'Khoi-Khoi' beteken 'Mans onder die mense'.
- Die Khoi-Khoi was soortgelyk aan die San in voorkoms, net 'n bietjie langer.
- Hulle was herders wat langs die kusstreke van die Kaap gewoon het.
- Hulle het hul status en rykdom in skape en beeste gemeet.
- Sommige van hul stamname was Gamtoos, Chainoqua en Hessequa.
- Hulle lewe het gedraai om water, diere en grond.
- Hulle het gereedskap, wapens en ornamente van koper en yster gemaak wat hulle verkry het deur handel te dryf met Afrikane uit die Noorde.
- Die San en Khoi-Khoi het baie konflikte oor beeste en grond gehad.
- Strandlopers was deel van die Khoi-Khoi-familie maar hulle het in grotte op die strande gewoon.
- Hulle het van vis en skulpvis gelewe.
- Argeoloë het hope skulpe in grotte gevind, tesame met dierebeendere en klipgereedskap.
- Die Nederlandse setlaars het na die Khoi-Khoi as Hottentotte verwys, vanweë die klank van die taal.
- Hierdie woord word nou as beledigend beskou en word nie meer gebruik nie.

Waar Swart boere gevestig was

- Die Xhosa-stamme het van Sentraal-Afrika gekom en hulle in die Oos-Kaap gevestig waar die Transkei en Ciskei vandag is.
- Afrika-boere het sorghum en giers geplant en geëet.
- Hierdie streek was geskik vir hul gewasse aangesien dit gedurende die somergroeiseisoen sowat 500 mm reën gekry het.

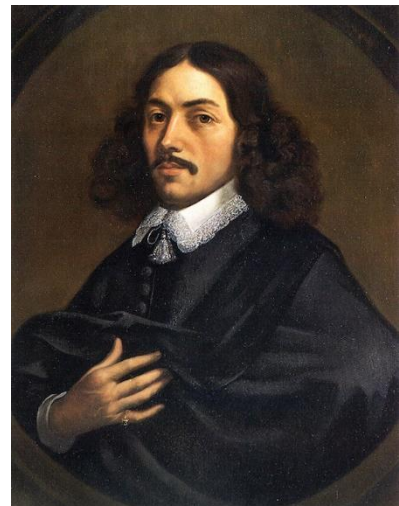
- ❑ Oorlewendes van 'n gestrande skip het die volgende omtrent die Xhosas in 1635 waargeneem:
- ❑ Hulle het sorgum, broodmanna, mielies, waatlemoene, bone, piesangs, suikerriet, tabak en dagga gekweek.
- ❑ Hulle het skape, bokke en pluimvee aangehou.
- ❑ Die Xhosa was mal daarvoor om suurmilk en sorghumbier te drink.
- ❑ Dit is hoogs voedsaam, smaaklik en maklik om te verteer.
- ❑ Afrika-boere het ook groot troppe beeste besit.
- ❑ Dit was 'n vorm van rykdom.
- ❑ Toe Europese boere in hierdie streek gekom het, het hulle gebots oor die gebruik van grond met elk van die groepe wat daar woon.
- ❑ Blanke boere het na hierdie streek gekom en hulle het met elkeen van die groepe, wat reeds daar gewoon het, gebots oor die gebruik van grond.

Nederlandse nedersetting

Redes vir die permanente nedersetting van die VOC (NOIK) aan die Kaap, 1652

- ❑ Die NOIK (Nederlandse Oos-Indiese Kompanjie) in Nederland is in 1602 gestig om handel te dryf.
- ❑ In 1647 het die Haerlem, 'n Nederlandse handelskip, in Tafelbaai skipbreuk gely.
- ❑ Toe die matrose uiteindelik na Holland terugkom, het hulle die NOIK of VOC (Vereenigde Oost Indische Compagnie) wonderlike berigte gegee oor wat hulle aan die Kaap gesien het – baie water, vrugbare grond en baie wilde diere.
- ❑ Die VOC was destyds die rykste en magtigste handelsmaatskappy ter wêreld.
- ❑ Hulle het handel gedryf vir speserye en ander interessante goedere uit Indië.
- ❑ Hulle moes maande lank vaar om van Europa na die Ooste te kom en maande om terug te vaar huis toe.
- ❑ Op hierdie reise het baie van die matrose gesterf aan 'n siekte genaamd skeurbuik.
- ❑ Skeurbuik word veroorsaak deur 'n tekort aan vitamien C.
- ❑ Die VOC het besluit dit sal 'n goeie idee wees om 'n halfwegstasie aan die Kaap op te rig sodat vars vrugte en groente vir die matrose gekweek kan word.
- ❑ In April 1652 het Jan van Riebeeck met 100 mans en vroue aan die Kaap aangekom, insluitend sy vrou Maria de la Quellerie.

- Die eerste ding wat die manne gedoen het, was om 'n fort vir beskerming te bou.
- Die oorspronklike fort, gebou van modder, klei en hout, bestaan nie meer nie, maar 'n meer permanente baksteen-, klip- en sementkasteel is 'n paar jaar later naby die fort gebou.
- Die gebou, bekend as die Kasteel, staan vandag nog.
- Aanvanklik wsa die Khoi-Khoi baie gelukkig om vee deur middel van ruilhandel aan die kompanjie te verskaf, maar die spanning het begin toeneem toe soldate hulle beveel het om nie naby die fort wat die Nederlanders gebou het, te kamp nie.
- Die idee van private grondeienaarskap was nie deel van die Khoi-Khoi-kultuur nie.
- Die Nederlanders het ook 'n groot tuin begin om vars vrugte en groente te produseer vir hulself en die skepe wat by die verversingstasie stop.
- Dit was bekend as die Kompanjietuin.
- Dit bestaan vandag nog, maar is nie meer 'n groentetuin nie.
- Mettertyd het die setlaars 'n hawe en werkswinkels vir skeepsherstelwerk gebou.
- Die VOC wou hê dat meer setlaars Holland moes verlaat en hulle aan die Kaap gaan vestig.
- Teen die vroeë 1700's het daar ongeveer 1000 Nederlandse setlaars in die Kaap gewoon.
- Die setlaars het huise, winkels, tavernes en kantore gebou en 'n nuwe dorp het gegroei.
- Mense het skrynwerkers, messelaars, herbergiers, bankiers, amptenare en smede geword.
- Na 'n geruime tyd is mediese sentrums gebou en dokters is uit Europa oorgebring.
- Van Riebeeck se manne het skape en hase op Robbeneiland aangehou.
- Hulle het robbe, pikkewyne en wilde diere gejag.
- Siektes en slegte weer het Van Riebeeck gedwing om vir die VOC ekstra voedselvoorraad te vra.
- Hy het die kompanjie meegedeel dat hulle groter plase nodig gehad het om voedsel te kweek.
- In antwoord op hierdie versoek het die VOC 'n paar kompanjielede vrygestel van hulle vyfjaarkontrak.
- Hulle het toestemming gekry om na die binneland van die Kaap te trek om groot plase te vestig.
- Die vrygestelde kompanjielede sou vanaf hierdie plase die VOC-handelstasie van voorraad kon voorsien en permanent daar woon.
- Hierdie mense het as die Vryburgers of landsburgers bekend gestaan.
- Hierdie belangrike VOC-besluit het gelei tot die kolonisasie van Kaapstad, die Kaap, Natal, en uiteindelik die hele Suid-Afrika, aanvanklik deur Nederland en daarna deur Brittanje.

Gevolge vir die Hollanders

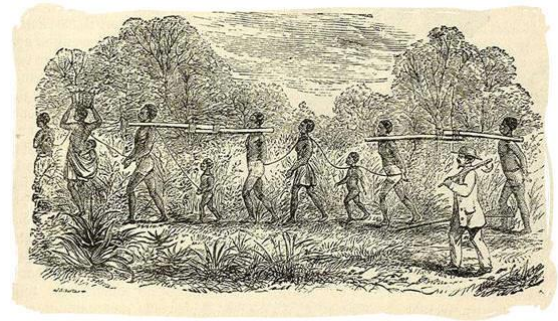
Slawe in die Kaap

- Die VOC het geen voorneme gehad om die Kaap te koloniseer nie.
- Hulle het egter van plan verander omdat Van Riebeeck nie in staat was om voldoende voedsel vir die verbygaande skepe te produseer nie.
- In 1657 is nege van die kompanjie se werkers gestuur om onafhanklike plase te gaan vestig.
- Toe Jan van Riebeeck by die Kaap aankom, is hy deur die Nederlanders verbied om enige van die plaaslike mense te verslaaf.
- Dus, vir die eerste vyf jaar aan die Kaap was die enigste slawe verstekelinge.
- Teen 1658 was daar 51 Vryburgers wat in die omgewing, wat ons nou Rondebosch noem, geboer het.
- Tradisioneel het die Khoi-Khoi hierdie grond gebruik om hulle vee te laat wei.
- Daar was gedurig konflik tussen die inheemse mense en die Hollandse boere.
- Van Riebeeck was verantwoordelik vir 'n baie groot projek.
- Hy moes hout van Houtbaai af kry en die volgende bou: 'n groot tuin, 'n fort, huise vir werkers en soldate, wagtoringe, paaie en 'n kraal.
- Die Khoi-Khoi was nie bereid om plaasarbeiders te wees nie, terwyl die soldate nie bereid was om enige harde werk vir die kompanjie te doen nie.
- Daarom het Van Riebeeck die VOC gevra om slawe te stuur.
- Namate meer Nederlandse setlaars by die Kaap aangekom het, het hulle meer werkers nodig gehad om tuine te plant, huise te bou en die verversingsstasie te bedryf.
- Aanvanklik was die plaaslike Khoikhoi bereid om van tyd tot tyd te werk, in die tuine te help en ander hande (fisiese) werk te doen.
- Hulle wou egter nie hul beeste los nie en was dus nie altyd beskikbaar nie.
- Later het hulle nie die Nederlanders vertrou nie en wou glad nie vir hulle werk nie.
- Die NOIK het reeds slawe in ander nedersettings gebruik en die Nederlanders het besluit om hulle ook na die Kaap te bring.
- In die vroeë jare van slawerny het slegs die NOIK slawe besit.
- Hulle is in die Slawelosie in Adderleystraat gehuisves.
- Dit is die tweede oudste gebou in Kaapstad en is nou 'n museum.
- Later het vryburgers van die dorp en boere op die platteland ook die reg om slawe te besit, gekry.
- In 1658 was daar net 11 slawe aan die Kaap.
- Die besluit om slawerny in te stel sou vir baie jare vorentoe 'n groot impak op die lewe in die Kaap hê.

Hoe die slawe na die Kaap gebring is

- Die meeste van die slawe is van VOC-handelposte in die Ooste op VOC-skepe na die Kaap gebring.
- Bronne van die oorlewendes van die gestrande Meermin beskryf die toestande waaronder slawe van Madagaskar na die Kaap gebring is.
- Die slawe is vasgeketting en so styf teen mekaar onder die dek vasgedruk dat hulle skaars kon beweeg.
- Dit was nie die beleid van die VOC om slawe op die dek toe te laat om te oefen nie.
- Slawe was soortgelyke omstandighede moes verduur, is ook met slaweskepe van Brittanje, Portugal, Frankryk en Denemarke na die Kaap gebring.
- Ongeveer 60 000 slawe is tussen 1658 en 1807 na die Kaap gebring.

Waarvandaan die slawe afkomstig was

- Die eerste slawe wat by die Kaap aangekom het, het van Angola gekom.
- Later het slawe hoofsaaklik van lande langs die Indiese Oseaan-handelsroete gekom omdat die Nederlandse Oos-Indiese Kompanjie toe slegs aan die Ooskus van Afrika en met lande in die Ooste kon handel dryf.
- Hierdie lande het Indië, Oos-Indië, Mosambiek, Madagaskar, Japan, Guinee en Angola ingesluit.
- Baie slawe was talentvolle en vaardige mense in hul tuislande en was gedwing om weg te trek van families en vriende.
- Die slawe moes Nederlands leer.
- Afrikaans het eers ontwikkel as 'n slawetaal wat ontstaan het uit die mengsel van Nederlands, Engels en ander Europese en Maleise tale.

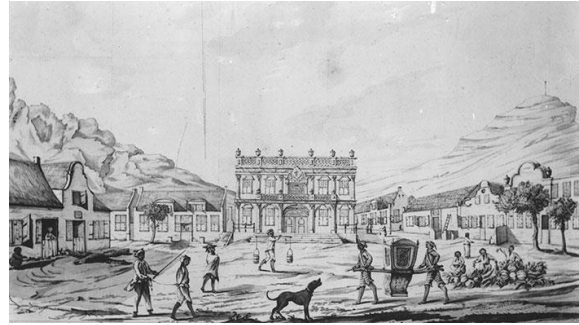
Tydlyn van slawe aan die Kaap

- 1660-1720 Slawe wat hoofsaaklik uit Madagaskar en Indië na Kaap gebring is.
- 1730-1834 Slawe wat hoofsaaklik van Madagaskar en Oos-Afrika na Kaap gebring is.
- 1770 Slawe uit Afrika het die grootste groep geword.
- Teen 1808 is ongeveer 63 000 slawe na die Kaap gebring.
- 1834 Emansipasie (bevryding) van die slawe.

Hoe dit was om 'n slaaf aan die Kaap te wees

- Slawe is soos besitting behandel en die lewe was baie moeilik vir hulle.
- Party van hulle was geskoolde vakmanne en ambagsmanne aan wie verskeie projekte toegesê is.
- Daar was baie gou meer slawe as Europeërs aan die Kaap.
- Die meeste van hulle het vir die VOC gewerk.

- Hulle het die volgende verrig:
 - Die ford, huise en tavernes te bou.
 - Om 'n kraal en paaie te bou.
 - Om groente in die kompanjies tuin te kweek.
 - Om bediendes vir die amptenare te wees.
 - Om hout in die bosse te kap.
 - Om die kasteel op te rig waar die goewerneur gewoon het.

- Sommige slawe was ook in individuele se diens geplaas om die volgende te verrig:
 - Op die Vryburgers se plase te werk.
 - In die Hugenote se wingerde te werk.
- Die waardevolste slawe aan die Kaap was slawekinders wat van blanke vaders en slavinne gebore is.
- Hierdie moeders het geen reg op hulle kinders gehad nie.
- Slawe kon rondloop van een plek na 'n ander as hulle gestuur is vir iets, maar hulle moes getekende passe dra om te bewys dat hulle toestemming van hulle eienaars gehad het.
- Talle slawe het aan siektes gesterf.
- Sommige het weggeloop as gevolg van die haglike omstandighede waaronder hulle gelewe het.
- As drosters gevang is, is hulle geslaan, gebrandmerk en tot lewenslange in kettings gevonnis.
- As hulle na 'n tweede poging om weg te loop gevang is, is hulle ore, neuse en soms hulle regterhand afgekap.

Ander slawe-aktiwiteite

- Sommige slawe-eienaars het hul slawe verhuur om ongeskoolde werk te doen soos om in die dokke te werk.
- In die stad het slawe byna alle geskoolde werk gedoen.
- Sommige het nuwe vaardighede aangeleer of gebruik dié wat hulle in hul eie lande geleer het en as kardrywers, messelaars, bouers, skilders, skrynwerkers, skoenmakers, kleremakers en bootbouers gewerk.
- Soms het slawe goedere vir hul meesters in die dorp verkoop en geruil.
- Baie ander was vissermanne. Hulle moes enige loon wat hulle verdien het aan hul eienaars betaal.
- Sommige vriendeliker en regverdiger eienaars het hul slawe toegelaat om van die geld wat verdien is, te hou.

Oorsake en gevolge van slaweweerstand aan die Kaap

- Kaapse slawe-eienaars het hul slawe baie streng beheer.
- Slawe-eienaars kan streng strawwe gebruik soos sweep, verhongering en slawe dwing om baie lang ure te werk.
- As slawe ooit probeer weghardloop, sou hulle gevang word en in kettings gesit word om te keer dat hulle dit weer doen.

- Behalwe dat hulle wreed gestraf is, is slawe gedwing om volgens 'n paar baie streng reëls te leef.
- Hier is 'n paar van hulle:
 - Alle slawe moes teen 22:00 binnenshuis wees en as hulle nie was nie, moes hulle 'n lig dra as hulle op straat was.
 - Hulle is nie toegelaat om op waens en perde in die straat te ry nie.
 - Slawe is nie toegelaat om buite die ingange van kerkgeboue tydens dienste bymekaar te kom nie.
 - Hulle is ook nie toegelaat om te stop en met ander slawe te praat wanneer hulle op straat was nie.
- Dit was baie moeilik vir slawe in die Kaap om normale gesinslewe te lei.
- Net soos in die Amerikaanse Suide is slawe nie toegelaat om te trou nie.
- Slawehandelaars het dikwels vennote geskei.
- Slawe is by NOIK slaweveilings (verkope) en privaatveilings gekoop en verkoop.
- Hulle is ook gekoop, verkoop en verhuur deur advertensies wat in koerante geplaas is op dieselfde manier as in die Amerikaanse Suide.
- Enige kinders wat aan slawe gebore is, was in die besit van die slawe-eienaars.
- Hulle het lewens so ellendig soos hul ouers s'n in die gesig gestaar, met baie min hoop op ontsnapping.
- Soms het die slawe hul harde eienaars verset of teruggeveg soos hulle in die Amerikaanse Suide gedoen het, maar dit was moeilik om in groepe bymekaar te kom om dit te doen.
- Die pynbank was 'n instrument vir stadige en pynlike marteling.
- Dit het bene gebreek sonder om die slagoffer dood te maak.
- Een slavin is aan 'n paal vasgeketting en doodgebrand nadat sy haar eienaar se huis aan die brand gestee het.
- Slawe het so verbitterd en kwaad geword dat hulle hul eienaars op verskeie passiewe en gewelddadige maniere teëgegaan het.
- Hulle het die volgende gedoen:
 - Het gesteel wat hulle ookal kon.
 - Het landerye en huise aan die brand gestee.
 - Het stadig gewerk.
 - Het die toerusting waarmee hulle gewerk het, gebreek.
 - Het hulle meesters aangeval.
 - Was onbeskof teenoor hulle meesters.
 - Het weggehardloop.
- Twee georganiseerde maar klein opstande van slawe het in die vroeë 1800's plaasgevind toe die Kaap onder Britse heerskappy was.
- Slawerny is in 1834 afgeskaf.
- Sommige slawe het gehoor dat dit gaan gebeur, en het in opstand gekom omdat hulle geglo het dat hulle vroeër hul vryheid gegee sou word.

Opstand

- In 1690 het 'n slaweopstand op 'n plaas in Stellenbosch plaasgevind.
- Vier slawe het die plaashuis aangeval, een burger doodgemaak en 'n ander gewond, waarna hulle met 'n paar gesteelde gewere weggekom het.
- Soldate is agter hulle aangestuur.
- Drie van die slawe is doodgemaak en die vierde is gewond en gevange geneem.
- Hy het erken dat hulle beplan het om party van hulle eienaars se vrouens gevange te neem en na Madagaskar te ontsnap.
- Die gevolge van die slaweweerstand was dat die eienaars bang geword het vir 'n massaopstand en om vermoor te word.
- Slawerny het in daardie tyd voortdurende spanning in die Kaapse gemeenskap veroorsaak.

Slawenalatenskap aan die Kaap, insluitende die godsdienste van Islam en die ontwikkeling van die Afrikaanse taal

- In 1834 het Brittanje 36 274 slawe aan die Kaap vrygestel.
- Hulle was 'n gemengde groep mense van verskillende dele van Asië, Indonesië en Afrika wat in die onderskeie tale van hul land van oorsprong gekommunikeer het.
- 'n Nuwe taal het ontwikkel, Afrikaans.
- Dit was gemeng met woorde uit Arabies, Frans, Engels, Duits, Portugees, Maleis, Ngugi en Khoisan.
- Die slawe het van baie verskillende plekke gekom en het nie een gemeenskaplike taal gehad nie.
- Hulle het almal Nederlands geleer om met mekaar en met die slawe-eienaars te kommunikeer.
- Die slawe het woorde uit hul eie tale bygevoeg. Mettertyd het hierdie taal Afrikaans geword.
- Baie woorde in Afrikaans is beïnvloed deur die tale wat die slawe gepraat het.
- Byvoorbeeld: baie- a lot; piesang- banana; blatjang- chutney; sjambok- whip
- Nog 'n blywende nalatenskap van die slawe was die bekendstelling van Islam aan die Kaap.
- Aanvanklik kon die Maleise Moslem-slawe hulle godsdienste slegs in die geheim beoefen.
- Die Europese setlaars was Christene terwyl die Khoikhoi- en Xhosa-mense oorspronklik tradisionele Afrika-godsdienste gevolg het.
- Mettertyd, as gevolg van die werk van sendelinge, het die meeste inheemse mense Christene geword.
- Islam het met slawe uit Islamitiese lande aangekom en deur Suid-Afrika versprei.
- Vir die slawe was hul godsdienste, Islam, 'n manier van lewe.
- Hulle het hul godsdienste beoefen, wat 'n groot deel van hul identiteit was.

- ❑ In 1694 is 'n edelman, Sjeik Yusuf van madagaskar, deur die VOC as 'n politieke gevangene na die Kaap gestuur.
- ❑ Hy was 'n verneme geleerde en het 12 imams saam met hom gebring.
- ❑ Hulle het die verspreiding van Islam onder die slawe aangemoedig.
- ❑ Die eerste vry Moslem-slaaf is toegelaat om eiendom in Dorpstraat in Kaapstad te koop, waar hy in 1794 die eerste moskee gebou het.
- ❑ Die derde blywende nalatenskap van die slawe was die suksesvolle ekonomie van die Kaap.
- ❑ Hulle arbeid het die vrugte- en wynplase ontwikkel wat vandag wêreldwyd bekend is.
- ❑ Hul vaardighede as bouers, skrynwerkers, kabinetmakers, skoenmakers en Kuipers het 'n bydrae tot die groei van die Kaap gelewer.
- ❑ Vandag bly Islam 'n lewendige, florerende godsdiens wat 'n beduidende sosiale, kulturele en politieke invloed in Suid-Afrika gehad het.
- ❑ Die grootste groep Suid-Afrikaanse Moslems (aanhangers van Islam) word steeds in die Wes-Kaap aangetref.
- ❑ Dit kan gesien word deur die aantal moskees wat in die streek gebou is.

Vryburgers; immigrasie van Hollanders en Franse Hugenote na die Kaap

Die Vryburgers

- ❑ Die NOIK het aan beide Nederlandse en Franse burgers werk aan die Kaap gebied.
- ❑ Diegene wat hul driejaarkontrak voltooi het, kon aansoek doen om vry te word van die NOIK.
- ❑ Sulke mense was bekend as Vryburgers.
- ❑ Hulle kon grond en slawe besit, en hierdie mense het 'n belangrike rol in die ontwikkeling van die Kaap gespeel.
- ❑ In 1657 het die VOC 11 vierhektar-persele aan nege Vryburgergesinne gegee.
- ❑ Hierdie grond was oos van Tafelberg naby aan die Liesbeek-rivier.
- ❑ Die hoofdoel hiervan was om vars voedsel aan die VOC vir verbygaande skepe te verskaf.
- ❑ Vir 12 jaar was hulle vrygestel van belasting.
- ❑ Hulle was deur die VOC voorsien van plaasimplimente, gewere en ammunisie, wat hulle eers op 'n latere stadium moes terugbetaal.
- ❑ Daar was 35 vryburgerplase toe Jan van Riebeeck terug gekeer het na Nederland in 1662.
- ❑ Daar was streng opdrag gegee dat hulle nie Khoi-Khoi mense as slawe mag geneem het nie, maar hulle kon nie boer sonder hulp nie.
- ❑ Uiteindelik het Vryburger slawe besit.
- ❑ Deur vrugte, koring, groente, tabak, wyn en vleis te produseer, het die Vryburgers baie suksesvol geraak.
- ❑ Die pryse was deur die VOC beheer.

- Daar was 20 000 Vryburgers aan die Kaap teen 1795, waarvan 7 000 boere was.

Immigrasie van Hollanders en Franse Hugenote

- Meer en meer Nederlanders het van Nederland gekom en hulself op tradisionele khoi-Khoi-weivelde gevestig.
- Daar was baie botsings tussen hulle waartydens baie Khoi-Khoi mense dood is, omdat hulle nie toegang tot wapens gehad het nie.
- Hulle het ook siektes opgetel wat die Europeërs na die Kaap gebring het.
- Dorpe soos Stellenbosch, Graaf-Reinet, Swellendam, Tulbach en die Paarl was ontwikkel as gevolg van immigrasie van die Nederlanders na die Kaap.
- Slegs Rooms-Katolieke mense in Frankryk sou toegelaat word soos bepaal deur koning Lodewyk XIV in 1688.
- Die Calviniste het besluit om Frankryk te verlaat om vervolging vry te spring.
- Hulle was Franse Hugenote, wat Franse Protestante was wat deur die Katolieke regering van Frankryk vervolgd (wreed en onregverdig behandel) is.
- Die Goewerneur aan die Kaap, Simon van der Stel, was teleurgesteld met die gehalte van wyn wat die vryburgers vir die verbygaande skepe verskaf het.
- kundige Hugenote-wynmakers is gevolglik deur die VOC aangemoedig om aan die Kaap te kom woon.
- 200 Hugenote het die VOC se aanbod aanvaar.
- Hulle het in 'n streek gevestig wat vandag as Franschhoek bekend staan.
- Hulle was hoog opgeleide vakmense met baie ervaring in die verbouing van druiwe en die maak van wyne, brandewyn en asyn.
- Die Nederlanders was ook Protestants, en hulle het die Hugenote 'n nuwe tuiste gebied waar hulle veilig kon wees.
- Tussen 1688 en 1689 het ongeveer 175 Hugenote hulle aan die Kaap gevestig.
- Teen 1729 was daar 279 Franse Hugenote en hul nageslag aan die Kaap.
- Binne drie geslagte is die Franse taal van die Hugenote met Nederlands en Afrikaans vervang.

Die uitbreiding van die Europese grense: Die beweging van trekboere met hul slawe en bediendes na die binneland

- Vanaf die laat 1600's en tot in die 1700's het die Kaapse setlaars verder noord en oos vanaf Kaapstad getrek.
- Hierdie beweging is gelei deur die Trek Boere, wat op soek was na vars weiveld vir hul beeste.
- Die Trek Boere het die vryheid van hul ossewaens en tente verkies bo die lewe onder die heerskappy van die NOIK.
- Hulle trek het hulle in voortdurende konflik met die plaaslike mense gebring.
- Eers het hulle die Khoikhoi ontmoet, wat hulle beveg het toe die Boere hulle op Khoikhoi-grond probeer vestig het.

- ❑ Later, in die Ooste, het hulle die Xhosa ontmoet, wat ook geveg het teen die verlies van hul lande.
- ❑ Van die Trek Boere het slawe besit, en hulle het hulle slawe saamgeneem.
- ❑ Hulle het ook 'n paar Khoikhoi-mense as bediendes in diens geneem en hulle het saam getrek, verder na die binneland van Suid-Afrika.
- ❑ Die Hottentots Hollandberge kan gesien word as 'n natuurlike grens van die oorspronklike Kaapse nedersettings.
- ❑ Die Trek Boere het verby hulle beweeg en diep in die binneland van wat nou die Wes-Kaap is en verder, in wat nou die Oos-Kaap en die Vrystaat is.
- ❑ Verskillende groepe het wyd verskillende roetes geneem en oor die hele land versprei buite die oorspronklike Nederlands-beheerde gebied.
- ❑ Die meeste van die grond waarin hulle ingetrek het, is in die Karoo.
- ❑ Hierdie groot streek het grond wat nie baie vrugbaar is nie, en die gebied kry nie baie reën nie.
- ❑ Uit 'n boerdery-oogpunt is die Karoo baie beter geskik vir vee (bees en skaap) boerdery as vir die verbouing van gewasse, wat ideaal was vir die Trek Boere met hul vee.
- ❑ Konflikte het plaasgevind namate wit vestiging toegeneem het.
- ❑ In die 1730's het die Trek Boere en Khoikhoi gebots in die Piketberg-distrik, nie ver van Kaapstad af nie.
- ❑ Plaaslike KhoiKhoi-mense het op die beesplase in die omgewing toegeslaan.
- ❑ Die plaaslike boere het teruggeveg en is deur soldate gehelp, en die KhoiKhoi is geslaan.
- ❑ Die Trek Boere se lewenswyse het 'n paar vernietigende gevolge gehad.
- ❑ Hulle het wilde diere gejag en doodgemaak, wat die uitsterwing van die blaubok- en kwagga-bevolkings veroorsaak het.
- ❑ Volgens sommige berigte het hulle plaaslike vroue en kinders gevange geneem en verslaaf.

Leefwyse en stories van trekboere

- ❑ Die trekboere was nomadies veeboere.
- ❑ As gevolg hiervan het hulle dikwels met die inheemse mense bebots.
- ❑ Hulle lewenstyl was vry en onafhanklik van die reg, maar dit het ook probleme veroorsaak.
- ❑ Dit was moeilik om begaanbare paaie vir hul waens te vind, aangesien daar nie paaie in die binneland was nie.
- ❑ Mans met perde het vooruit gery om die maklikste roetes te vind.
- ❑ Hulle het op hul slawe staat gemaak om hul vee van wilde diere te beskerm.
- ❑ Sommige van die trekboere sou vir 'n seisoen of twee naby riviere opstaan.
- ❑ Hulle het modderhutte gebou en die dakke met riet gedek.
- ❑ Die vloere was van beesmis en klei gemaak.
- ❑ Meubels was van houtriempies gemaak.
- ❑ Skoene en kleres was van leer gemaak.
- ❑ Seep was van dierevet en byewas gemaak.
- ❑ Gewasse en groente is verbou wanneer hulle nie besig was om te trek nie.
- ❑ Meeste trekboergesinne het eenmaal per jaar teruggegaan Kaap toe om perde, beeste, skape, velle, huide, seep, byewas en ivoor te verkoop en om buskruit, koffie, breekware, messegoed, materiaal en landbou-implemente te koop.

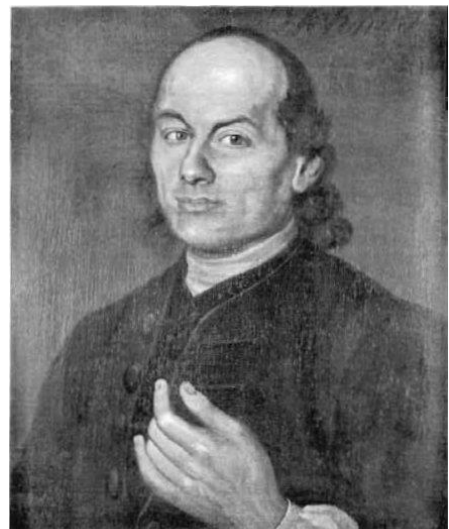
- ❑ Trekboerfamilies het gewoonlik meer as tien kinders gehad.
- ❑ Hulle het informele onderrig ontvang en het daaglik uit die bybel gelees.
- ❑ Die Trek Boere was gretig om te jag en het die vryheid van rondbeweeg geniet.
- ❑ Hulle het dit 'trek gees' genoem.
- ❑ Hulle was taai avonturiers, swak opgevoed, maar baie godsdienstig.
- ❑ Hulle het hulself eers 'Afrikaners' genoem.
- ❑ Die Trek Boere het 'n taal gepraat wat hulle bloot 'die taal' genoem het.
- ❑ Dit was 'n baie vroeë weergawe van Afrikaans, en was hoofsaaklik gebaseer op Nederlands, maar ook op Frans, Duits, Maleis en Fries ('n taal verwant aan Nederlands en Duits).

Grondonteining en die gevolge vir die inheemse bevolking

- ❑ Grondonteining het sedert die vroegste tye in Suid-Afrika plaasgevind.
- ❑ Die trekboere wat in die binneland in getrek het, het met die San, Khoi-Khoi en Xhosa om weiveld en waterbronne begin meeding.
- ❑ Elke groep het grond nodig.
- ❑ Daar het gedurende die 1600's baie gevegte en strooptogte tussen die verskillende groepe plaasgevind.
- ❑ Die trekboere het beter wapens besit en asgevolg hiervan is honderde Khoi-Khoi mense dood gemaak.
- ❑ Sommige was gedwing om arbeiders en bediendes te word vir die trekboere.
- ❑ Ander het verder inland getrek om by die San op minder vrugbare grond in bergatige streke aan te sluit.
- ❑ Baie Khoi-Khoi mense het ook dood gegaan asgevolg van die pokke en masels uitbreke.
- ❑ Binne 60 jaar nadat die Nederlanders aan die Kaap geland het, was die tradisionele ekonomiese, sosiale en politieke orde van die Khoi-Khoi mense byna vernietig.

Genadendal: die eerste sendingstasie in Suider-Afrika 1738

- ❑ In 1738 word George Schmidt deur die Morawiese Sendinggenootskap na Suid-Afrika gestuur.
- ❑ Hy was gestuur na Genadendal, ongeveer 100 km oos van Kaapstad.
- ❑ Hy het gekom om die Khoi-Khoi mense te help.
- ❑ 'n Khoi-Khoi vrou, genaamd Vehettge Tikhuie het vir Schmidt gehelp om 'n klein gemeenskap tot stand te bring.
- ❑ 'n Huis en 'n paar ander klein geboue is vir Schmidt gebou deur haar eggenoot.
- ❑ Ongeveer 10 Khoi-Khoi mense is geleer bybel lees deur die sendelinge, en hulle is ook geleer om in Nederlands te skryf. Vehettge het die Christen-naam, Magdalene, gekry nadat sy gedoop was.

Georg Schmidt, der erste in Südafrika tätige Missionar.

- Amptenare van die regering aan die Kaap en predikante van die Kaapse Nederduits-Gereformeerde Kerk het beswaar gemaak en gesê dat Schmidt geen reg gehad het om mense te doop nie, omdat hy nie georden was nie.
- Schmidt het terug gekeer na Europa, nadat hy vir 7 jaar probeer het om die Khoi-Khoi op te hef.
- Hy is oorlede voordat hy na Genadendal kon terugkeer.
- Genadendal ('Vallei van Genade') is 'n dorp in die Wes-Kaap provinsie van Suid-Afrika, gebou op die terrein van die oudste sendingstasie in die land.
- Die Morawiërs het eers in 1792 weer toestemming gekry om met Schmidt se werk voort te gaan.
- Genadendal was in 'n stadium die grootste nedersetting in die kolonie naas Kaapstad.
- 'n Selfonderhoudende gemeenskap het ontstaan. Tuisnywerhede het gefloreer, soos die smee van messe (vandag nog te sien).
- Genadendal het ook 'n belangrike opvoedkundige sentrum geword.
- Die eerste Onderwysersopleidingskollege in Suid-Afrika, nou die museumgebou, is in 1838 opgerig.
- Hierdie opleidingskollege is nou gesluit.

Die werk van William Bleek en Lucy Lloyd

- Lucy Catherine Lloyd (7 November 1834 - 31 Augustus 1914), saam met Wilhelm Bleek, was die skepper van die 19de-eeuse argief of historiese versameling van Ixam- en !kun (Khoisan-tale) tekste.
- Sy is in Engeland gebore, maar het na Durban verhuis toe sy 14 was. (Haar pa het Aartsdiaken van die Anglikaanse Kerk in Durban geword.)
- Haar suster, Jemima, is later in 1862 met Wilhelm Bleek getroud.
- Bleek was 'n filoloog ('n persoon wat tale in historiese dokumente bestudeer).
- Hy is aangestel in beheer van 'n argief ('n versameling belangrike historiese dokumente), die Grey-versameling, by die Suid-Afrikaanse Biblioteek in Kaapstad.
- Hul versameling, wat in 1870 begin is, bestaan uit meer as 13 000 dokumente (sommige net stukkies papier) wat die geheue van die nou 'verlore' tale van Ixam en !kun bewaar.
- Lucy Lloyd het beheer van hierdie versameling geneem nadat Bleek gesterf het.
- Dit was baie ongewoon vir 'n vrou in daardie tyd om hierdie tipe posisie in te neem.
- Sy is slegs die helfte van Bleek se salaris betaal.
- Hulle merkwaardige werk het verseker dat die erfenis van die oorspronklike inwoners van die Kaap vir ewig bewaar is.

